

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО - ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (50)

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК
(ЗБІРНИК КОНФЕРЕНЦІЙ)**

Вінниця, 2025

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
РІШЕННЯ

Національної ради України
з питань телебачення та радіомовлення
щодо реєстрації суб'єкта друкованих медіа
№ 967 від 28 вересня 2023 року
Ідентифікатор медіа – R30-01367
Журнал

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, англійська

Тематичні напрями Вісника:

- Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- Дисемінація передового педагогічного досвіду
- Challenges in Education
- Відомі імена року
- Проби пера
- Конкурси
- Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 5 від 20 листопада 2025 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** канд.пед.наук, доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д-р.пед.наук, проф. Мисліцька Н.А., д-р.філол.наук Войцехівська Н.К., канд.філол.наук, доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини)

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 3(50) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2025. 266с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2025

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА

РУДА ТЕТЯНА, АТЕСТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД: МАРШРУТНИЙ ЛИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА.....	7
---	----------

ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, ІНКЛЮЗИВНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ

СКРИПНИК НАДІЯ, ЛЕБЕДЬ ЮЛІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МЕДВЕДЄВА ЛІЛІЯ, ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	11
ГРИМАШЕВИЧ ГАЛИНА, УТОЧНЮВАЛЬНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ ЯК СКЛАДНИК СИНТАКСИЧНОГО ПРОСТОРУ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ ЗБІРКИ СЕРГІЯ ЖАДАНА «АРАБЕСКИ»	17
КОСТЬ МАР'ЯНА, ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВЛЕННІ УКРАЇНЦІВ.....	19
БЕРЕЗОВСЬКА ВІТАЛІНА, ГОНТАР НАТАЛІЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ОНЛАЙН-СЕРВІСУ КАНОТ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ, ПОВТОРЕННЯ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ	26
ДІБРОВА ОЛЬГА, ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
СТРЕМБІЦЬКА ЛАРИСА, КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛЬСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ.....	33
ФЕДОРЦОВА ОЛЕНА, МЕТОД КРЕАТИВНОЇ СТРУКТУРОВАНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	36
ЦЕПКАЛО ТЕТЯНА, ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ У ПІДЛІТКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ	39
МАРЦЕНЮК ОЛЕНА, ВИШНЕВСЬКА ЮЛІАНА, ФУРМАНЮК НАТАЛІЯ, КРИВОШЕЄВА ЛІЛІЯ, НАЗАРОВА АНЖЕЛІКА, ТВОРЧІСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА ЯК СПІВТВОРЧІСТЬ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ.....	46
ЛУЦИНКЕВИЧ ЛЮДМИЛА, РЕФЛЕКСИВНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	54
БАРЩЕВСЬКА ІННА, РОЛЬ КАЗКОТЕРАПІЇ В ОСМИСЛЕННІ ВАЖЛИВИХ ЖИТТЄВИХ ЯВИЩ, ЗАСВОЄННІ ЦІННОСТЕЙ І МОРАЛЬНИХ НОРМ	59
БЕВЗА ДІАНА, РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО ГОЛОСУ У ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПРОЗИ.....	61
ВІННИЦЬКА АННА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНОЇ СУЧАСНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАД НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	65
ГАЛЬЯНОВА ОЛЕНА, ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ У СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	69
ІЩУК ВІКТОРІЯ, ШЕВЧУК АННА, ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	74
КІСЕЛЬОВ ДМИТРО, МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Е.М. ХЕМІНГУЕЯ: РАННІЙ ЕТАП.....	79

ПЛАХОТНЮК ВІКТОРІЯ, ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	85
ПОГОРЄЛОВА АЛІНА, ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХНІ УКРАЇНСЬКІ ЕКВІВАЛЕНТИ.....	90
РОМАНУХА ЮЛІЯ, СКРИПНИК НАДІЯ, КЛОЧКО ТЕТЯНА, РОСЛА ІРИНА, ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОСТІР ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	94
КУШКО ІГОР, ЛИСАК ІГОР, ПІДГОТОВКА ДО НМТ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АНАЛІЗ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ РІШЕННЯ.....	98
ЗРАЛКО АННА, СУЧАСНІ МОВНІ ТРЕНДИ В РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ.....	101

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОСВІТИ У ЗБЕРЕЖЕННІ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

ШАПОВАЛОВ ВОЛОДИМИР, РОЛЬ ЗНАННЯ ІСТОРІЇ В СТАНОВЛЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	106
КОЗІГОРА МАРІЯ, ОСВІТА ЯК ЧИННИК СТАНОВЛЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ.....	110
МАРЧУК СЕРГІЙ, ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЗА КНЯЗЮВАННЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО.....	113
ДЖУРАК СЕРГІЙ, ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	116
МАКУШЕНКО СВІТЛАНА, КЛЮЧ ДО УСПІХУ: ЧОМУ ОСВІТА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НАЙВИЩОЮ ЦІННІСТЮ.....	120
СМУШКО ВЛАДИСЛАВ, ТРАДИЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	123
МАРТИНЮК ЛЕСЯ, МАРТИНЮК ВАДИМ, ОСВІТА ЯК КАТАЛІЗАТОР САМОІДЕНТИЧНОСТІ.....	129
СМАКОТА ЛАРИСА, ПАНАСЕНКО ТЕТЯНА, СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	129
ТОКАР ЛЮБОВ, РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ МЕДІАОСВІТИ.....	135
КРЕВСЬКА ХРИСТИНА, ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТУ “Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ” У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	140
ВОЙТЕНКО ГАЛИНА, ФЕЩЕНКО ЮЛІЯ, ПУБЛІЧНІ ПОДІЇ ЯК ОСВІТНІЙ РИТУАЛ: ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ СВЯТКУВАННЯ.....	142
КУРИЖКА ВІКТОРІЯ, ТАРАСЮК ОЛЬГА, РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	144
СИНЄГУБ ЯРОСЛАВА, ДЖУГОСТРАНСЬКА ІРИНА, ОСВІТА І НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ: МІСІЯ В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	147
ЧЕМЕРИС ІРИНА, КОВАЛЬЧУК ІРИНА, ОСВІТА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	149
ЗАГОРУЙКО НАТАЛІЯ, ЛЕБЕДИНЦЕВА ОЛЕКСАНДРА, ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ.....	153

ЗАЙЧЕНКО ІВАН, ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ ВАЩЕНКА НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ В САМОСТІЙНІЙ УКРАЇНІ	157
ЯРОВА АНАСТАСІЯ, ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	161
КАЗАК ОЛЕКСАНДР, ОСВІТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	164
КОБУК ОКСАНА, СМОКОВИЧ ТЕТЯНА, ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОБОТИ З МУЗИЧНО ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ	166
КУЗЬМИНСЬКА ДІНА, ТВОРЧИЙ ВИМІР ОСВІТИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА УМОВА РОЗВИТКУ ТА ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ОГЛЯД ІДЕЙ КЕНА РОБІНСОНА.....	168
ОЖГО ДАРИНА, БУГАЙЧУК АНАСТАСІЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	171
ПЕТРУК АННА, ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	174
СУПРУН ЯНА, НАУМИЧ ВАЛЕРІЯ, МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	176
САВЧУК ОКСАНА, ОСТАПУК ВІКТОРІЯ, ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЧЕРЕЗ ГРУПОВІ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ	178
СТАНКЕВИЧ ІННА, НАВЧАННЯ ЯК ДІАЛОГ: РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЧУЖОЇ ДУМКИ	180
ЛЯШУК ДАРИНА, СУПРУНОВА АННА, ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	184
КНЯЖУК ГАЛИНА, СВІТ ГРИ – СВІТ ЕМОЦІЙ: РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО НАСТРОЮ ДИТИНИ.....	186
ЛЮБОВ КИРЧ, ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	191
ШЕВЧУК ОЛЕКСАНДРА, ГЕДЗ ДАР'Я, ВСЕБІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ У СУЧАСНІЙ РОДИНІ	195
ОСИП ЮРІЙ, ОСИП МАРІЯ, ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ БІОХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ....	199
ГОЛЯ ГАЛИНА, ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	204
СВЯТЕНКО БОГДАНА, РІЗНІ ПОГЛЯДИ НА КОНЦЕПЦІЮ СЛОВА “WAR”	207
ПРИСЯЖНЮК ОЛЬГА, МОВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ.....	211
ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА ПІД РУМУНСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ В ОДНОМУ ПОДІЛЬСЬКОМУ СЕЛІ (1941-1944).....	215
КУШКО ІГОР, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК СКЛADOVA НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ НОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА	219
БУГА ОКСАНА, СУЧАСНИЙ СТАН ТА РИЗИКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	222

ОСАДЧУК АЛЛА, УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ШТРАФУ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ СТОРОНИ ПИТАННЯ.....	228
МАРІЯ – ВІКТОРІЯ ВІКТОРУК МАДЯРА, ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦІННОСТЯХ.....	230
ГАЛАЙДА СТАНІСЛАВ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК УМОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	233

МЕТОДИЧНА СКАРБНИЧКА

ІВАНОВА НАДІЯ, «ДІТЛАХИ В САДОЧКУ ГРАЛИ – СВЯТО РАДО ЗУСТРІЧАЛИ»	236
НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА, РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ.....	240
МАШТАЛЯР ЙОСИП, ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
МЕЛЬНИК ЄВГЕН, ФУТЗАЛ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ	246
МЕЛЬНИК СВІТЛАНА, РОЛЬ ВИКЛАДАЧА З ДОДАТКОВОГО МУЗИЧНОГО ІНСТРУМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ.....	250
СЛОБОДЯНЮК ОЛЕНА, КОМПЛЕКС ІГРОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ.....	255
ТЕРЕПА АЛЛА, МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	262

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ
ВОКАЛЬНОЇ ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ

УДК 378.031.15:78]:78.083.6

НАГОРНЮК ВАЛЕНТИНА, МАЗУР АЛЬБІНА,

викладачі факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Abstract. *The article substantiates the essence and meaning of the concept of "improvisation", focusing on the role and significance of this method in the development of musical abilities of students. The authors highlight the types and forms of musical improvisation, outline the main ways that contribute to the creative self-expression of the student in the process of vocal and instrumental improvisation.*

Keywords: *musical abilities, musical improvisation, creative self-expression, students, musical art.*

Постановка проблеми. В процесі розвитку музичних здібностей в здобувача освіти формуються не тільки професійні навички до музикування, а й уява, фантазія, мислення, увага. Музичні та творчі здібності – це дві складові одного цілого і найкраще вони розвиваються в практичній музичній діяльності, зокрема, під час залучення студентів до імпровізації.

Музична імпровізація – найстародавніший, і найбільш недосліджений вид музичного мистецтва, що бере свій початок з усної народної творчості. Однією із найдавніших музично-імпровізаційних культур була музика Стародавнього Сходу. Вже тоді імпровізації та вільній грі на музичному інструменті відводилося особливе місце, її присутність у музикуванні свідчила про високий рівень розвитку майстерності музиканта.

В епоху Відродження імпровізації почали надавати більш професійного значення і вона стала невід'ємною складовою музичної педагогіки. Кожен музикант умів імпровізувати, тобто експромтом виконувати різну музику або запропоновані музичні теми.

Особливість імпровізації у тому, що вона проявляється у ту ж хвилину, тут і зараз, у її здатності повноцінно передавати основне

творче зерно, в її непідготовленості і несподіваності. В імпровізації важливим є не сам результат, а безпосередній процес творення нового. Навички імпровізації дають можливість виконавцеві оволодіти швидким мисленням та дають змогу розкрити власні творчі здібності.

Саме тому, зазначена проблема є актуальною та потребує подальшого дослідження у даному аспекті.

Аналіз наукових джерел. Музична імпровізація завжди була предметом вивчення серед педагогів музикантів. Так, у музичній педагогіці й навчальній практиці її передусім вивчали та використовували як засіб виховання дітей; засіб розвитку творчих якостей і здібностей учнів та ефективну форму роботи, що забезпечує успішне формування й удосконалення виконавських умінь і навичок.

Проблема розвитку музичних здібностей розглядалася в дослідженнях Т. Дорошенко, О. Лобової, Р. Савченко, О. Хижої. Музична імпровізація була предметом вивчення таких педагогів-музикантів як: Е. Жак-Далькроз, Д. Кабалевський, К. Орф.

Свого часу К. Черні писав про те, що для уміння імпровізувати необхідно володіти не тільки природною обдарованістю (яка виявляється в ранньому віці і проявляється у

винахідливості, живій уяві, хорошій музичній пам'яті, основним знанням всіх розділів гармонії (особливо модуляції), але й володіти виконавською довершеністю гри (віртуозністю) [9].

Вагоме значення у дослідженні даної проблеми належить також праці І. Денисюк, в якій автор зосереджує свою увагу на питаннях імпровізації та її значенні в розвитку творчої складової особистості.

Таким чином, аналіз наукових досліджень показав, що музичну імпровізацію науковці вивчали як жанр музичного мистецтва, як спосіб створення музики, та творчий метод навчання.

Мета статті полягає у визначенні ролі та значення імпровізації як дієвого методу в розвитку музичних здібностей здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу. Музична імпровізація – це особливий вид творчості, що забезпечує набуття умінь осмисленої вільної інтерпретації музичних творів різних епох, стилів та жанрів, емоційного комфорту під час концертного виконання [3].

Імпровізація – це явище універсальне, воно знайшло своє вираження у багатьох науках, однак найкраще себе реалізує у мистецтві. Етимологія терміну «імпровізація» (від латин. *improvises* – непередбачуваний, *ex improvise* – без підготовки) вказує на раптовість як головну ознаку процесу імпровізації. При цьому імпровізація в художньому виконавстві розглядається як «творчість з ходу», без попередньої підготовки [2, с. 46].

Вміння імпровізувати вимагає від здобувача освіти не тільки яскравої уяви, фантазії, а й міцних знань з теорії музики (знання нотної грамоти, особливостей побудови мелодії, ритму), тому опанувати це мистецтво не так легко, цьому передують клопітка праця як студента так і викладача. Як підкреслював Д. Кабалевський, заняття імпровізацією дають можливість розвивати

внутрішній слух та творчу фантазію [5, с. 46].

Значимою є думка професора, доктора педагогічних наук Г. Падалки, який у своїй науковій роботі про імпровізацію пише наступне: «Імпровізація має характер такого пізнання і творення художніх явищ, де експромт і неочікуваність художнього результату виявляються основними способами. Через те залучення до імпровізації допомагає вихованцям працювати з повною віддачею своїх творчих можливостей» [8, с.193].

Кожен музикант-початківець може оволодіти мистецтвом імпровізації, проте розвиток імпровізаційних умінь вимагає від викладача пошуку шляхів розвитку музичних здібностей, а також найбільш ефективних методів формування навичок імпровізації.

Імпровізація може бути здійснена на будь-якому етапі заняття: під час слухання музики, співі простих пісень, гри на музичних інструментах. Для викладача імпровізація є дієвим методом, що дозволяє виявити та розвинути музичні здібності здобувачів освіти.

При організації імпровізації на занятті з музичного мистецтва викладач має дотримуватись наступних пунктів:

1. Творчі завдання не мають бути занадто простими. Вони мають пробуджувати в студентів інтерес, прагнення розкрити себе через музику.

2. Завдання мають бути посильні, відповідати індивідуальним можливостям студентів.

3. Перш ніж перейти безпосередньо до імпровізації вчитель має налаштувати своїх вихованців, пояснити завдання, зорієнтувати їх у виборі засобів музичної виразності.

4. Ритмічна різноманітність. Ритм є одним із важливіших факторів у імпровізації. Необхідно показувати здобувачам освіти, як можна створити навіть на кількох нотах та

при досить простому ритмічному малюнку цікавий музичний образ.

5. Здобувачі освіти мають володіти достатніми базовими знаннями з музичної грамоти, аби вдало приміняти їх під час імпровізації.

6. Викладач має сам володіти імпровізаційними навичками, бути безпосереднім учасником цього процесу, показуючи на своєму прикладі можливі варіанти імпровізації, орієнтуючи його на те, як досягти того чи іншого ефекту, як використати той чи інший прийом [1].

Імпровізація дає широкі можливості для самовираження здобувачів освіти, дозволяє відкрити і розвинути творчі грані особистості вихованців.

Одним з діючих засобів, що активно стимулює такий розвиток, є навчання імпровізації на фортепіано. Проте, вдалій імпровізації має передувати творчий підготовлюючий етап, на якому викладач має навчити студента базових правил побудови музичного твору (особливості фактури, гармонізації, засобів виразності) та прийоми розвитку мотиву. Тільки коли студенти будуть розуміти усе вищезазначене, вони зможуть вільно імпровізувати.

В роботі над імпровізацією в класі фортепіано можна виділити наступні види імпровізації:

- імпровізація мелодичної лінії без гармонічної підтримки на заданий образ. Ця форма роботи передбачає створення різних мелодичних варіантів з орієнтацією на той образ чи настрій, який хоче передати студент. Трансформація мелодії може здійснюватись у ритмічній, ригістровій чи звуковисотній видозміні.

- імпровізація мелодичної лінії на задану гармонію. Перед роботою на цьому етапі здобувач освіти знайомиться із законами гармонії, грає гармонічні цифровки в різному розміщенні акордів. Гармонія

дається викладачем або створюється самим студентом.

- імпровізація мелодії з різним фактурним оформленням. Фактурні прийоми повинні доповнювати, прикрашати мелодію, допомагати більш точному розкриттю образу [7].

Одним з важливих факторів в імпровізації є ритмічна різноманітність. Необхідно показувати здобувачам освіти, як можна створити навіть на одному звуці простий музичний образ, але при цьому, дуже важливо, наскільки цікавим буде ритмічний малюнок. У цьому відношенні дуже добрий розвиток дають різні ритмічні ігри, що сприяють відчуття ритму.

Для того аби студент краще оволодів навичками імпровізації вчитель може запропонувати такі завдання:

- створення нового закінчення до заданої мелодії;
- транспонування мелодії по слуху в іншу тональність;
- повторення інтервалів, коротких мелодій за вчителем від різних звуків;
- виконання музичних творів у різних темпах та різними штрихами;
- виконання запропонованих вчителем мелодій у різних ритмічних конфігураціях; - підбір акомпанементу до заданої мелодії [4].

Також варто зазначити, що музична імпровізація під час заняття на фортепіано сприяє розвитку дрібної моторики, оскільки при виконанні складних технічних пасажів без попередньої підготовки у студентів покращується координація рухів та швидкість реакції [6].

Бажано, щоб студенти отримували знання поступово і не в готовій теоретичній формі, а з практичним застосуванням в імпровізації, одразу ж після показу викладачем того чи іншого прийому імпровізації.

Напевно, ще в більшій мірі ніж в інструментальній сфері імпровізація використовується у вокальному мистецтві.

Саме вона допомагає виконавцю зробити твір оригінальним, самобутнім, індивідуально емоційно забарвленим відповідно до задуму та образу самого виконавця. У вокальному мистецтві існує безліч форм вокальної імпровізації, які позитивно впливають на розвиток музичних здібностей здобувачів освіти, а саме:

- імпровізація пісні або поспівки;
- імпровізація пропущених тактів у мелодії зі словами або називаючи ноти; - імпровізація закінчення фрази.
- імпровізація мелодій на заданий викладачем ритмічний малюнок. Наприклад, спочатку мелодію чи фразу співає викладач, а потім продовжує студент вже у іншому ритмі.
- імпровізація мелодій на задану гармонічну послідовність (цю послідовність може грати викладач, або вона імпровізується і викладачем і студентом).

Слід зазначити, що вчитель повинен постійно бути учасником імпровізаційного процесу свого студента, власними прикладом показуючи можливі варіанти імпровізації.

Висновки. Отже, музичну імпровізацію можна трактувати як багатокomплексний складний творчий процес під час якого твір створюється безпосередньо в процесі його виконання, а вихованець при цьому реалізує свій творчий потенціал. Навички імпровізації не тільки дають можливість виконавцеві оволодіти креативним мисленням, а й дозволяють вільно виражати себе у музиці, дають змогу розкрити творчі здібності і розвинути музичні.

Таким чином, вокальна та інструментальна імпровізація є потужним засобом, що допомагає викладачу у розвитку музичних та творчих здібностей здобувачів освіти, розкриває творчі грані їхньої особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Денисюк І. С. Музична імпровізація як метод музичного навчання школярів. *Шкільний світ*. № 19, Жовтень. С.1-5
2. Дідич Г. Аналіз поняття «творчі здібності» та «імпровізація» у науковій літературі. *Наукові записки, серія педагогічні науки. Випуск 132*. С. 181-184.
3. Золкін С. А. Музична імпровізація як основа навчання студента музиканта. *Молодий вчений* №11 (51), листопад, 2017. С. 571-574.
4. Колосовська О. Імпровізація як розвиток творчої фантазії. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. Випуск 8. С. 129-132.
5. Макарова Ф. Творче музикування як метод музичного виховання . Питання методики музичного виховання. Київ. С. 35-47
6. Мірошниченко В. Модель формування навичок імпровізації майбутнього артиста-вокаліста на заняттях сольного співу. *Музичне мистецтво в музичному дискурсі*. 2022. №7, С. 87-91.
7. Олійник С.В. Створи власний музичний супровід. *Початкова школа*. 2002. № 10. С. 55 – 56
8. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання Мистецьких дисциплін. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
9. Черні К. Систематичне керівництво по імпровізації для фортепіано. Хрестоматія. Київ: Музична Україна. С. 82–90

*Стаття надійшла до редакції
13 жовтня 2025 р*